

AYLIK EDEBİYAT VE SANAT GAZETESİ
Sayı : 11 1 Mayıs 1968 1 Lira

TARİHİMİZ ve DİLİMİZ

Şemsettin SAYU

Yenisey ve Orhun Anıtlarının okunmasından sonra, göç öncesi Türk âdet ve gelenekleri hakkında yeteri kadar bilgilere sahip olduk. En çok dilimize önem verdiğimiz belirten bu anıtların dışında, Çin kaynaklarından okunan ilginç bir yazıyı bilginin (Türkologun) tercümesinden dinleyelim. Altıncı Yüzyılda, Göktürk Devleti

Çinlilerin entrikaları ile önce ikiye ayrılır, sonra da Çin boyunduruğuna girer. Çinliler bizi bünyelerinde eritebilmek için, önce beylere birtakım Çin ünvanları verirler, kendi âdetlerine alıştırmaya uğraşırlar. Ya da işte bu Türk beylerinden birinin ağzından söylenmiştir : "Şimdi oğlum sarayınıza gelecek, yetiştirdiği asıl kanatlardan her sene haraç olarak akşama kadar emrinizde çalışacağım. Fakat elbiselerimizin önelerini kesmeye, omuzlarımızda dalgalanan saçlarımızın örgülerini kesmeye, dilimizi değiştirmeye, sizin âdetlerinizi ka bul etmeye gelince, bizim geleneklerimizle âdetlerimiz o kadar eskidir ki, ben ve milletim bunları değiştirmeye cesaret edemeyeceğiz." Böyle bir kara günü de, Anadolu Selçuklu Devleti yaşamış, dilimize verdiğimiz önemi belirtmek bakımından bu tarih sayfasını da birlikte okuyalım. Cengiz'in torunlarından ve İlhanlılar Devleti başbuğu Hülagü, Anadolu'yu kumandanları tarafından işgal etmiştir. Selçuklu Türklerinin başkenti Konya otuz senedir, Hülagü'nün oğlu ve İlhanlıların yeni başbuğu Abaka tarafından işgal edilmiştir. Eski devlet "ümerası"nın çoğu, ihanet etmiş, Moğol idaresine eğilim başlamış. Türkçe bırakılmış. Acem ve Moğol dili yazışma dili olmuş. Abaka'ya karşı gelecek bir tek Türk, Kölemenlerin başı, Suriye ve Mısır Sultanı Baybars var. Zaten Baybars, Abakanın babasını da iki defa yenilgiye uğratmış. Türk boylarından Karamanoğlu Mehmet Bey, Selçuk beylerinden ve

(Sonu 6. sayfadadır)

YAŞAMAK GÜZEL ŞEY

Can kurtaran yeleklere
Kanepenin altında
C a n
Ten'in altında

Altta kalmanın canı çıkmış
Can kurtaran yeleklere
Kanepenin altında

YAŞAMAK GÜZEL ŞEY!

Orhon M. ARIBURNU

★

K Ö K

Ben kök'üm
Umulmaz güçler dolu,
Toprakta gelişen
Su emen
Besin ileten
Sak uzatan
Yaprak, ürün verdiren,
Engel yok bana karşı
Delerim, oyarım
Toprağı, taşı.
Derinliklerde bulurum yol
Bir ot yapacağı altında
Yaygın bir ağaçtan öte,
Uzarım damar damar, kol kol.

Soy, sop başlar benden
Kök'üm ben
Evreni doyuran, güzelleştiren.

Nedim ÇAPMAN

PORTRE

"Bir süslenişin var ki
Ancak sana yakışır"
Blaise Cendrars

Hiç bir kadın onun kadar bilemez
İpek başörtü bağlamayı...
Ve koyu siyah saçlarını süslemeyi
Bir çiçekle,
Bir kurdeleyle
Bir tarakla...

Şükrü Enis REGÜ

★

MAYIS GEZİNMEĞE BAŞLADI ŞEHİRİN SOKAKLARINDA

Kanımızın içinde gezinmeğe başladı:
Bu şehir, bu yanardağlı gurup vakti,
İnsanların sinek uçuşmaları dört bir yana,
Mayıs gezinmeğe başladı şehrin sokaklarında;
Duyguların yüreğini tuttu, dizginini bıraktı..

Eteklere kısa, yukarılarda dimdik başladı,
Bu kızlar, bu her Mayıs daha çok ince belli,
Daha çok rüzgârlar bacaklarında,
Mayıs gezinmeğe başladı şehrin sokaklarında;
Panayır kalıklı, tomurek eli..

Güneşlerde tatlı bir gerinmeyle başladı,
Bu yeşil, bu kiraz kırıldı kakkahadan,
Çiçekler, kuşlarla sevişti parklarında,
Mayıs gezinmeğe başladı şehrin sokaklarında;
Uçurtmalar selâm verdi havadan !

Okullarda bir cümbüşür başladı,
Bu çocuklar, bu her Mayıs aynı çocuklar!,
Türkülerle bırakırlar yılı arkalarında,
Mayıs gezinmeğe başladı şehrin sokaklarında,
Buram-buram Mayıs yüklü, ateş-kanlı çocuklar!..

Şahin CANDIR

AYDININ SORUMLULUĞU

Kemal İŞİK

Son günlerin dış olayları, dünyanın dar bir boğazda olduğunu göstermektedir. Bu olayların yurdumuzu da etkileyeceği, bir köşeye sıkıştıracağı mutlak.

Bir yandan Amerikan casus gemisinin Kuzey Kore kara sularında tutsak edilmesi, Kuzey Vietnam ve Vietkong birliklerinin peşpeşe yaptıkları saldırılar, dolar krizi, Johnson'un Kuzey Vietnam'a yaptığı barış teklifi, Dr. King'in öldürülmesi üzerine Amerikadaki zenci ayaklanması, Çekoslovakya'lı öğrencilerin özgürlük ve bağımsızlık istemeleri, Federal Almanya'daki sosyalist öğrencilerin ayaklanması sürüp giderken, yurdumuzun bu olay-

lardan etkilenmeyeceğini söylemek, olayları hafife almak tarihten azındır.

Nitekim, gerek ilerici, gerekse gerici güçlerin bizdeki kıpırdanışları, bu etkileşimin normal bir sonucudur. Böyle olması da gerekir. Kimin ne yolda olduğu, düşünülerinin açıklık kazanması bakımından önemlidir. Gizli kalmış bir şey kalmadı gibidir. Bu düşünülerin temele indirilmesi, halkımızın beğenisine sunulması kaldı yalnız. En önemlisi de bu aslında. Bundan sonradır ki, kimin ne kadar daha konuşacağı kesinlikle anlaşılabilir. Oysa, halkın beğenisine sunulmayan düşünüyü, gerçek değerini bulamaz. Yüzyeide kalır. Kalacaktır da. De-

ğil mi ki, kökünü tarihin derinliklerinden alan uygar Türk ulusu, İslâmlığı kabûlünden bu yana, akılcı yönünü yitirmiş, Amentü olarak tanımladığımız İslâm determinizminin etkisi altına girmiştir. "Düşünüyorum, O halde varım." yerine "İnanıyorum, O halde varım." yolunu tutmuş, her şeyi inanç açısından görmeye alıştırmıştır. Zinçirleme davranışlarla inanç çem berine alınmış, istenildiği yöne çevrilmiştir. Öyle yetiştirilmiştir bir kez. Yaramıyor bir türlü bu çemberi. Veremiyor bir türlü aklın ak aydınlığına.

Hemen söylemek gerekirse, özgür düşünüşün, akılcılığın, tileri atılımların köstekleyicisi olan din, gerçek İslâm dininden çok, bünyesine sızıp adına etkinlikte bulunan hurafe dindir. Gerçek dinde geri diye bir şey yoktur. Her çeşidinden yeniliği, çalışmayı inanlarına buyuran İslâm dini, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın karşısında değil, yanındadır. Fakat, bulunduğu eller onu kapalı tuttukça, fonksiyonunu yapamıyacak, hurafe din, dilediği şekilde etkinliğine devam edecektir. Ve de, gerçikler, Cumhuriyet Türkiye'sinin başkenti Ankara'nın göbeğinde şeriat nâraları atacaktır.

Bunlar olacaktır hep. Değil mi ki, halkımızın % 60'ı henüz eğitimden paylarına düşeni alamamışlardır. Eğitime tâbi tutulanları da, eğitim sonucu edindikleri, kendileri ve çevreleri yararına kullanılacak nitelikte değildir. Öğrendikleri, sorunlarıyla bağdaştıramamış, günlük yaşamın gerektirdiği bilgi ve becerilerden yoksun bırakılmışlardır. Okul sonrası eğitimle, okulda edindikleri yenilenmemiş, tamamlanmamıştır. Teknik alandaki gelişmeleri izliyememiş, bu değişikliklere kendini uyduramamıştır. Problemlerini anlamada, çözüm yollarını bulmada gerekli bilgiler verilmemiştir. Türk devrimleri, milli kültür benimsetilmemiş, milli birlik ve beraberlik ruhu verilmemiştir. Giriştiği her işte önüne geçilmiş, kişilik kazanması önlenmiştir. Tüm bunlar olurken de, Türk aydını kollarını kavuşturup seyretmiştir. Gereksinmemiştir halkımızın temel sorunlarına eğilmeyi.

Gerçekten halk sorunlarının çözümlenmesi, yine halkın biliclenerek sorunlarına sahip çıkmasına bağlıdır. Ne var ki, asırların derin uykusundan henüz uyanan halkımız, ne isteyeceğini henüz bilmemektedir. Kendisine bazı işlerin yapılması gereğini sezmemiştir sadece. Bu durumda, ona bu bilinci vermek, yine onun bağrından kopan aydınına düşer. En güvenilir yolu budur uyanmış-

lığın. Bu yoldadır ki halk, siyasal, ekonomik ve sosyal düzene sahip çıkma bilincine varıp, kanunların kendisine tanıdığı haklar içinde, iktidarları kökten bir düzen değişikliğine zorlayabilsin.

Bu, sanıldığı gibi kolay değildir. Oysa, aydınlarımız düzen değişikliğine hazırlıklı olmadıkları gibi, sosyalleşme konusunda gerekli ortam yaratılmamış, belli bir yönetime bağlanmamıştır. Sosyalleşme konusundaki düşünceleri bir düş olmaktan öteye geçmediği gibi, halk katlarına inme, bilincinde şekil alma olanağından uzaktır bu düşüncüler.

Gerçek olan, sosyalleşmeye giden yolun bulunup bir yönetime bağlanması, ilkin aydınının, sonra da halkın buna inandırılmasıdır. Kuvvetini halktan almayan, halkın beğenisinden geçmeyen bir düşünüyü halk gülmekle yetinir. Bunun için, ideal bir şekle göre değil, halkın mevcut kapasitesi ve olanakları içinde bir sosyalleşmeye gidilmelidir ancak. Sonra da, sosyalleşmeye karşı halkta bir isteğin yaratılması gerekir. Bu da, onu, sosyal yaşamın gerektirdiği durumlarla yüz yüze getirilmesiyle mümkündür. Sosyal yaşamı yansıtan filmler, fotoğraflar, sohbet toplantıları, konferanslar, seminerler bu alanda kullanılan araçlar olmalıdır.

En önemlisi, halk aydınının uyanışı yolundaki uğraşlarını izliyelemeli, öğrenmeli kendisi için yapılanları. Öğrenmeli ki, uğraşlarında destekçi olsun aydına. Bir parti kavgası şeklinde nitelememeli uğraşlarını aydınının bugünü olduğu gibi. Felsefesini kurabilmeli uğraşlarının. Problemlerine sahip çıkma, kurduğu, benimsediği değerleri koruma, yaşatmada kararlı olma, bunların etrafında birleşme bilincine varmalı. Bilinçsiz olur bu yüzden uğraşları. Kör bir direnme olmaktan öteye geçmez yaptıkları. Eski durumuna döner yoksa, aydının önderliğini yitirdiği gün. Daima yardımla hareket eden bir kişiliğe sahip olur. Bu durumdan kurtarılmalı halk. Bir değer olduğunu bu yoldan kabul ettirebilir ancak...

ÖLESİYE AYRI

*Dağlar girdi aramıza
Okyanuslar girdi sonra
Bilmezdim ölümce zor
Bunca acı olduğunu
Ayrılığın.*

Beyza ÇOLAKOĞLU

BEN SANA MUHTACIM

Ne zaman karanlık çökse kaldırımlara
Seni hatırlarım,
Uzun geceler geçer aklımdan
Büyür sokaklarda yalnızlığım
Büyür alev alev yaşlar gözlerimde
Ben sana muhtacım, gitme...

Ne zaman şarkılar söylense
Bir plâk döner kafamda çılınca.
Çılınca bir sevişme başlar ardından
Geceyle denizin kucaklaştığı yerde.
Bir ağlamadır uzar gider günlerce
Günlerce seni ararım,
Ben sana muhtacım...

Ne zaman bir çocuk gülse çığlık çığlığa
Seni hatırlarım.

Durup durup bir şiir oku derdin
Oysa şiirlerin en güzelydi gözlerindeki.
Şimdi uzaklardan dinliyorsun sesimi
Kaç baharlar geçti aradan,
Kaç kez tükettik yaşamak zevkini...

Ne zaman seven insanları görsem
İçimde sızlar birşeyler,
Kanar birden bu büyük acım.
Sonra yitkişir sevgenliğim avuçlarımda
Bu böyle sürüp gitmez, sürüp gitmez bu böyle!
Ben sana muhtacım...

Piyale GÖNÜLTAŞ

★

ARADA YÜREGİM VAR

Arada yüreğim var
Arada ellerim var uzanan
Çok uzun
Duygularım var ulaşır
Gece karanlıkta olsa aşırı
Aşar tel örgüleri eller, ayaklar
Arada sevgi var, gözlerim var
İnanan, inandıran
Arada ölüm var ölümsüz.

★

BELKİ UZAKLARDA

Seninle çok uzaklara gidelim
Mavi ufukların beyaz kuşlarla örtüldüğü
Şarkılar söyliyelim
Dertlerin sulara gömüldüğü
Yüzümüzde çocuk sevinci
Düşüncelerden uzak
Bir ışık yoluna kapılarak
Yeni bir yolculuğa...

Rauf AYBEY

Hikâye BİRİSİ

Orhan KEMAL

O an kimbilir ne düşünüyor-
dum?

Uzun, upuzun boyuyla karşı-
ma dikildi:

— Geldi! dedi.

Kimdi, neydi? Gelen kimdi?

Hayretler içinde baktım:

— Kim geldi?

— Bahri, dedi, Bizim Bah-
ri!

Hayretim şaşkınlık derece-
sinde artmıştı:

— Kim sizin Bahri?

Bir adım geri çekildi, elleri-
ni arkasına koydu, utanılacak
bir soru sormuşum da, bu sor-
um beni yerlere geçirebilir-
mişcesine:

— Bizim Bahri kim mi? Tanı-
mıyor musun? Hadi yahu
sen de. Nasıl tanımazsın? Bah-
ri yahu Bahri! Hani kardeşim
diye değil, lâkin kaleminden
kan damlar!

Konuşuyor, konuşuyor, konu-
şuyordu.

Bense sadece dinliyordum.
"Minare kırığı" denilen gerçek-
ten uzun boyu, bu upuzun bo-
yun üzerinde "Limon" kafa,
kenarlarını farelerin kemirmiş
olabileceğini düşündüren ince,
uzun bir burun, kıyılarını belki
de öfkeden kırış kırış ufacak
gözler, kocaman bir ağız...

İkide birde elinin teyleyle
göğsümü dürterek konuşuyor-
du:

— Sümerbank'ı parmağında
oynatırdı! Sen iyisini bilirsin...

Sizi temin ederim sevgili o-
kuyucular, bunu siz biliyorsanız
ben de biliyorum, Kardeşim
Bahri'nin, koskoca Sümer-
bank'ı parmağında oynattığını

yâni, Biliyor musunuz?

— Kardeşim yahu, kardeş-
şim be! Hani kardeşim diye
değil, lâkin rahmetli peder o-
nu iyi okutmuştu. Bana, sana,
ona, ötekine benzemez. Öyle
kocaman kocaman kitapları
var ki, görsen aklın şaşar!

Akıldan zoru olabileceğini
ilk plânda düşünüyordum ama,
gene de "Sakin beni bir yer-
lerden tanıyor da ben mi unu-
tum?" gibilerden geçirmedim
değil, Hani insan tuhaftır, siz
unutmuş olabilirsiniz, o, çok
yıllar önce tanıştığınız bir hem-
şeri, hattâ sıkı bir ahbab çocu-
ğudur da sizi geçmiş yıllara
rağmen unutmamıştır. Çünkü
başka türlü olamaz diye dü-
şünmekten kendinizi alamazsı-
nız hiç olmazsa bir an. Buna
da sebep, "Hani kardeşim di-
ye değil, lâkin rahmetli peder
onu iyi okutmuştu. Bana, sana,
ona, ötekine benzemez... Öyle
kocaman kocaman kitapları
var ki, görsen aklın şaşar!"
sözleri. Onu, ötekini, berikini
bilmem, adam beni gayet iyi
tanıyor olmalı ki, kardeşi Bah-
ri'nin kitaplarını görsem aklı-
mın şaşacağını yakından, kes-
kinlikle biliyordum.

— Benim kardeşim, benim
kardeşim yahu! Sâhiden kale-
minden kan damlar! Bu Sü-
merbank'takilerin toponun Al-
lahını şaşırtacak! Niye güldün?
Şaşırtaamaz mı yâni? Sen Bah-
ri'nin kim olduğunu bilmiyor-
musun da gülüyorsun?

Tuhaf bir öfke içinde değiş-
miş, kıpkırmızı kesilivermişti.
— Bilmez olur muyum? de-

mek zorunda kaldım.

Şişmesi durdu, sonra eski hâ-
lini aldı:

— Hele öyle de, Yoksa Bah-
ri be, Bahri be, Bahri!

Sordu:

— Bahri oyuna gelir mi?

İplerin ucunu kapmış koyu-
vermiştim:

— Gelir mi hiç?

— Hi hi.., İplik, bez istokun-
daki falsoları bir'de buldu şe-
refsizim. İşinden atturdular.
Niye? Bizim memlekete açık
göz, aklı evvel insanlar yara-
maz da ondan. Amma umum
müdürün iyi bir ahbabının ba-
canağı var, Ankara'da, bildi-
ğin gibi değil, Büyük memur,
esaslı kodaman yâni. Herifte
bir göbek var, Diyarbakır kar-
puzu bellersin. Belindeki kayış
zor tutuyor. İşte bu umum mü-
dür ahbabının yanındaki ev-
lâtlığın dedesi tarafından ye-
ğenin kocası, söz vermiş!

—

— Çok değil, on gün, on gün
sonra göreceksin, herif işe el
attı, Bahri topuna tenekeyi
bağlatacak!

Ellerini gene arkasında bağ-
layıp sordu:

— Deveden büyük ne var?

— Fil, dedim.

Teatral bir jestle ellerini öy-
le bir havaya kaldırıp:

— Bravo!

dedi ki, korkup geriledim.

— Bravo.., işte ben seni bu-
nun için severim. Sen de ze-
kisin. Zeki olmasan deveden bü-
yük ne varı bir'de bilemezdin!
Öyle eşekler var ki, deveden
büyük ne var dersin? İnek der,
Bayram haftası dersin yüzü-
ne pel pel bakar. Halbuki, bay-
ram haftası deyince mangal
tahtasını yapıştırır aklı evvel
olan!

Yanımızdan ufak tefek bir
adamcağız geçiyordu. Kolundan
tutuverince, adam korktu.

Bizimki, bana söylediği gibi
ona da:

— Geldi! dedi,

Adam tıpkı tıpkı benim gibi
hayretler içinde baktı upuzun
adama:

— Kim?

— Bahri!

— Bahri mi?

— Bahri, kardeşim, Tanı-
madın mı?

— Yoo..

— Nasıl tanımazsın yahu?
Memleket çocuğu, Yedi yaşın-
da basıp gitti Avrupa'lara, A-
merika'lara otuzunda geldi!

Beni işaret etti:

— Bu iyisini bilir, kalemin-
den kan damlar!

Bana sordu:

— Öyle değil mi?

Çâresiz:

— Öyle, dedim.

Coştı:

— Ya, bu bizi, bizim âlemi-
zi iyi tanır, Bahri nasıl daktilo
yazar?

VARDIN

*Istanbulda
bastım her sokak
taşına
belki o da basmıştır diye*

*istanbulda
okşadım her kediyi
belki o da okşamıştır diye*

*istanbulda
baktım her vitrine
belki o da bakmıştır diye*

*istanbulda
biraktım kendimi kara sulara
belki o da bırakmıştır diye*

Ahmet ALPERGİN

— Rüzgâr gibi!
— Kitapları kitapları? Ki-
tapları nasıl?

— Deryâ!

Yoldan geçmekte olan üçün-
cü birini çevirmişti. Ona da
Bahri'nin geldiği müjdesini
verdikten sonra tanık olarak
bizi göstermiş sormuştu:

— Bunlar iyisini bilir.. Bizim
Bahri'yi anlatın buna Bahriyi!

İkimizi kollarımızdan adama
doğru çekti:

— Bunlar iyisini bilirler..
Bizim Bahri'nin kaleminden
kan damlar mı damlamaz mı?

Bizim "Damlar", ya da "Dam
lamaz", hattâ hattâ "Damlar
ya da damlamaz bize ne?" de-
memize kalmadı, üçüncü adam
dikildi:

— Bana ne senin Bahri'n-
den, Ali'nden, Hasan'ından be!
Çekip gidecekti ki, koştu, kolun-
dan yakaladı:

— Bana bak, senin bu ha-
reketinden hakaret çıkar ama?

Adam kolunu hırsıyla çekti:

— Ne sayarsan say birader!

— Ne sayarsan sayayım mı?

Fakat şaşılacak şey, birden
yelkenleri indirdi:

— Doğru, dedi bize bakarak.
Çok doğru!

Bir an durdu, hiç tanımadığı
adama bizi öğmeğe başladı:

— Bu var ya bu? Tanımaz-
sınız, şerefsizim bir uçları Sa-
ray-ı Hümâyun'a dayanır. Bir
dedesi vardı..

Adam çekti gitti gülerek. Ak-
lından zoru olduğunu anlamış-
tı besbelli. Adam köşeyi tam
dönerken, bize yaklaştı. Sır
vericesine:

— Enâyi, dedi. Uçları Sa-
ray-ı Hümâyun'a dayanır de-
dim diye keyiflendi. Hangi
Sarayı Hümâyun? Anası o
biçimdi babası da deyyusun
biri!

Birikecek paranız için
AKBANK

TOPLUM YÖNÜ

"Sanat, toplumun ortak uğraşı ve ortak beğenisidir", sözünü benimsedikten sonra sanatın toplum içindeki yerini inceliyelim :

Sanatçı, kişisel anlayış ve biçimindeki yapıtlarını toplumun beğenisine sunar. İşte burada durulum ve yapıtların kişiler üzerindeki etki ayrıntılarını bulmağa çalışalım. Böyle bir amaca ulaşabilmek için, ilkin açıklanması gereken üç sorunu ele alalım :

1 — Toplum, sanatçının ekolünü kavrayabilecek ve anlayabilecek durumda mı?

2 — Sanatçının kişisel çalışma türü toplumun beğenisini kazanmış mı?

3 — İşlenen konular topluma yönelmiş mi?

Toplumla sanatçı ne kadar iç içe olurlarsa olsunlar, onları birbirinden ayıran iki durum vardır. İlki, Sanat'ın uluslararası gelişme paraleli, öbürü de toplumun anlama ve kavrama düzeyi. Örneğin, bugün kentimizde her an on'a yakın resim sergisi topluma açıktır. Bunların hepsi de ayrı ekolde, ayrı biçimde ve ayrı anlayışta. Kişi, günlük yaşantısının verdiği ağır çalışmanın sonucunda resim sanatının geçirdiği aşamaları izleyemediğinden; bir Non - figüratif, bir Abstre, bir Ekspresyonizm ve türlü Realizm örneklerine uzak kalmaktadır. Böyle olunca da yapıtlara anlam ve değer kazandırmakta zorluk çekmektedir. Bu zorluk çoğunlukla yapıta vereceği değer derecesini ters

yönden etkilemektedir. Bir kaç ay önce sürrealist ressamlarımızdan Y. Turgut'un Alman Kültür Derneği salonlarında açtığı sergi geniş tepkiler yaratmıştır. (ki, Fransa'da açtığı sergilerde büyük bir başarı kazandığını o günlerin Fransız gazetelerinde okuduk) Aynı sanatçının Ankara'daki sergisine savcılık el koymuş ve kapatma yoluna gitmiştir. Burada önemli olan Türk toplumunun Sürrealizm ekolüne çok uzak oluşudur. Aynı sergi konusunda kentimizin güçlü ressamlarından aldığımız cevaplar da "Erken" ve "Tehlikeli" olmuştur. Sanatın türlü ekolleri, yetkililerce topluma tanıtılmadıkça ve öğretim organlarımızın bu alanda çabaları yok denecek kadar az oldukça, bu durum böyle gidecek ve Evrenin alkışladığı ekoller, bizler için "tehlikeli" olmağa devam edecektir.

Sanatçının kişisel çalışma türüne gelince...

Aynı ekoldeki yapıtları, başka başka sanatçıların işleyişi ile izlediğimizde ayrıntılar hemen göze çarpacaktır. Burada, sanatçının kişisel gücü ve sanat yeteneği, konunun en önemli noktasıdır. Sanatçı, ekolünün gerektirdiğinden ayrılmadan, toplumun beğenisini kazanacak türde çalışmaları ile, yapıtlarına bu yönden değer kazandırabilir. Bu sorunu, sanatçının "seçtiği konularla" da birleştirerek topluma yönelmeyi, salt toplumu ve toplum sorunlarını işleyerek kazanabileceği açık bir gerçektir.

Canım sevgilim

Düşlerin ak

Giysilerin kara olmalı

Sen ak düşler kara giysiler içinde güzelsin.

Tuna TALAY

Kişi, tüm yapıtlarda kendisinden birşeyler arar, ya da yapıttaki konuyu kendisinden birşeylere benzetmeğe çalışır. Bunları bulamazsa yapıta vereceği değer, bir çok yölerden zayıflar. Buna ekolün yabancılığını ve sanatçının kişisel işleme biçimindeki beğenisizliğini de eklersek, sonuçta kişi yapıt için hiç bir şey anlamadığını söyleyecek ve yapıtları "deli saçması şeyler" olarak nitelendirecektir.

SANATÇI YÖNÜ

Kişisel güçleri ve işleyiş türleri toplumca beğeni kazanmamış sanatçılar, evrenin sanat gelişimi ile toplum anlayışı arasında bocalamaktadırlar. Sanatçı ne yapsın? Uluslararası sanat gelişimlerini mi izlesin, yoksa toplumun anlayabileceği ekole bağlı kalarak, salt bu çizgide mi çalışmalarını sürdürsün? İkinde, Toplumun aşamaları olan uzaklığı, öbüründe de sanatçının evrensel gelişimlere uzaklığı söz konusudur. İkisi de gerekli sanat için. Evreni kendimize dönüştüremeyeceğimize göre biz evrenin sanat düzeyine ve anlayışına ulaşmamız gerekir. Sanatçı "Toplum bunları sevmiyor" gerekçesiyle çalışır ve beğeni kazanan ekole saplanıp kalırsa, Türk sanatı hiçbir ge-

lişme göstermeden yerinde sayar durur.

S O N U Ç

Sonuçtaki acı gerçeğin burukluğunu bir kez daha duyalım. Duyalım da yetkili, ilgili, sanatçı, sanatsver hepimiz bir şeyler yapmağa çalışalım. İlkin Ulusal Eğitim Bakanlığı bu konuda neleyi düşünüyor acaba? Okullardaki sanat derslerinde - tüm derslerde böyle ya - uygulanan plân, program evrenin sanat gelişimlerine uygun mu? Tüm öğrencileri parklara götürüp ağaç, çiçek, havuz, masa ya da iskemle yapmakla geçen koca bir ders yılı sonucunda, öğrencinin "resim dersinden" kazandığını açıkça görmek. Çoğumuza acı bir samar gibi gelecektir.

Şunu herşeyden önce kabul lenmeliyiz ki, sanat bir yetenektir, bir doğustur. Okulun tüm öğrencisini ressam ya da müzisyen yapamayız. Yeteneği olanları geliştirmek, onlara yön vermek öğreticinin görevidir. Ancak bunun yanında resim ve müzik yeteneğinden yoksun olanlara da sanat dallarının kültürünü ve gelişmelerini örnekleriyle kazandırabilmek, onları yeni akımlar dedikimiz (ki, 19 yüzyıl başlarında oluşmuş akımlar) yapıtlar karşısında bocalamaktan kurtaracaktır. Yapmasa bile tanımlayacaktır. Yapmasa bile bildiğinden, sevecektir. En önemlisi değer vermede yanılmayacaktır. Çoğumuz terzi değil ama İspanyol pantolonunu çok iyi tanırız.

Bu uğraşta sanatçılara da önemli görevler düşüyor. Onlar, izledikleri gelişimlerdeki ekollerin, özlerine dokunmadan toplum karşısına çıkarmaları ve konularını dikkatle seçmeleri gerekir. Bir de resim sergilerinde, işlenen ekolü tanıtan ve yapıtı anlaşılmalardan kurtaran özlü bir tanıtım gereklidir.

Toplumun görevi, anlamağa çalışmak, sevmek ve desteklemek olmalıdır.

Eli kalem tutanlara gelince; bıkmadan, usanmadan, inatla ve bir şey beklemeden yazmak, yazmak ve yine yazmaktır.

Sanatta geri kalmışlığımız "hayat damarlarımızı" olumsuz yönden etkileyecektir.

BOZOLARIN DÖRDÜZÜ

Dört araba yola düşer
Bozolar'dan Kara Selvili'ye
Yoksul kişiler ağlamaklı
Karaduman sarmış yöreyi
Kötü mü kötü.

Başlar durmaz halince
Omuzlar üzerinde
Gözler hep yere yere bakar
Yol boyunca
Yaşlı mı yaşlı.

Dört yastık üstünde
Dört sübyan
Ağlamayı gülmeyi unutmuş
Yatarlar öylece
Uslu mu uslu.

Dönüşü de kötü
Gidişi gibi

Dört araba yola düşer
Kara Selvili'den Bozolar'a
Dört yastık boş
Ana baba bir de
Bozolar'dan onbeş yirmi
Taze topraktan dört tepecik
Geride
Islak mı ıslak.

Bir türkü tutturur
Yanık sesli biri
Buruk buruk akşam kızılığında
Yaşlı mı yaşlı.

Demir ÖZGEN

ELEŞTİRME Mİ ?

VARLIK'ta birkaç sayıdır, sayın M. Hasan Gökse "dergileri" eleştiriyor. Eleştiri tek yönlü olunca tuhaf kaçıyor. Neden mi? Çünkü çoğu kez, eleştiri deyince "yergi" geliyor akla.

Hasan Gökse MELTEM'i ele almış. Varlık'ın 1 Nisan sayısında. Bir süredir Ankara'da çıkan Meltem'in 5. sayısında bir tek Mehmet Kıyat'ı, bir de uzaktan uzağa H. Zekâi Yiğitler'i tanyormuş. Gerisi yeni başlamış gençler, yeni yetmeler. "Yaşar mı, yayını sürdürülebilir mi, bilinmez" diyor. Sonra ilk hevesle saman alevi gibi parlayıp sönen dergilerden ve onların yöneticilerinden, yazarlarından, bir - iki sayılık ömürlerinden söz ediyor. Derken Meltem'e dönerek yazısını, "Dilerim, Meltem Dergisi de öyle bir sona varmaz" dileğiyle bitiriyor.

Oysa, gönül isterdi Hasan Gökse, Meltem'in 5. sayısını gerçekten ele alsın, imzalara bakmadan gerçekten incelesin ve bu sayıdaki yapıtlardan okuyucularına örnekler versin.

Olmuyor işte... Sanki kendi gökten zembille Varlık'ın sütunları arasına inmiş gibi...

KALDIRIMDAKI KİTAP

Kaldırımlara dökülerek, sözüm ona sergilenen ucuz kitaplara oldu - bitti acırım. Zaman zaman önderinde saygı ile duvarların, Bazılarını da kaldırımın soğuk taşlarından kurtararak kitaplığımıza armağan ederim.

SOKAK ÇOCUĞU

Seni bir gün
Köprüaltında
Bir gün
Yenicami kaldırımlarında
Görüyorum.

Yaz kıy
Hep böylesin
Karnın aç
Ayakların çıplak
Üstün yırtık.

Biliyorum açsın, üşüyorsun
Bir gün suç işleyeceksin
Seni bu hale getirenler
Utansın!..

Esat POLAT

Geçenlerde bir gün, yine bir kitapçık ilisti gözüme. Elime aldım, incitmeden evirdim - çevirdim. Bu, Zeyyat Selimoğlu'nun "Kavganın Sonu ve Başı" idi. Selimoğlu'nun hikâyelerini pek beğenir, nerde bulursam okurum.

Ashında Selimoğlu kaldırırma düşecek sanatçı değil, değil ama "neden düşmüş olmalı" diye evirip çevirirken iç kapakta bir el yazısı gözüme ilisti: "İyi yıllar dileği ile." Bir tarih: 17 - III - 1959. Bir de imza: okunamadı.

Siz ne dersiniz deyin, ben şöyle düşünürüm: Kitabın yazarıym, kitapçıyı bir dosta armağan etmişim; ya da kitap-severim, yine bir dosta bir kitapçık sunmuşum.

Bu yapıtın kaldırırma işi ne? Bilinmez ki...

Cevdet Bilgin ve Sergisi

SABİR TAŞI

Geçtiğimiz ay içinde İstanbul'da açılan sergilerin en ilginçlerinden biri şüphesiz Cevdet Bilgin'in SABİR TAŞI'dır.

Sanatçı, Sabir Taşı'nın masalını desenleyerek yayınlamış. Önsözünde: "SABİR TAŞI masalı, bu yılki ikinci sergime konu olurken 3. sergim de, sunmaya hazırlandığım KÖROĞLU destanının ilk basamağını teşkil edecek." diyor.

Cevdet Bilgin, yapıtlarını Polyester'le oluşturmuş. Polyester ile iki ayrı tür çalışmış. Biri saf olarak. Öyle ki, panolar cam üzerine işlenmiş havasını veriyor. Ötekî tür ise mermer tozu karışımı küçük heykelcikler. Buluş, işleyiş ve yapım tüm kendine ait.

AMERİKA'dan..

Küçük şairimiz Serpil'in anesi Sayın Kenber'den bir mektup aldık geçende. Evcek selâm ları var Vatan ve de Güney'e.

Gönderdiğimiz Güney'lere çok teşekkür ediyorlar. Zevkle okuyorlarmış, sonra yine ellerine ahyorlarmış, yine okuyorlarmış. Yalın ve küçük şiirlerden bile hoşlaşıyorlarmış. Yeni yeni yazarlar tanıtmıştık onlara..

Serpil, İngilizce şiirler yazıyormuş, çevresine de beğendirmiş. Güney'e örnekler gön buldukça sanatla ilgili olayları iletmişlermiş bize..

Güneylilerden de Kenber'lere selâm ve sevgiler..

ANAYASO şiiri ve yurdumuz çapındaki tepkileri, bize geçen ayın en ilginç edebiyat olayıdır. Belki de bu, yılın sanat olayları arasına girecek.

Milliyet'i okuyanlar bilir, sayın Hasan Pulur, OLAYLAR ve İNSANLAR köşesinde bulur buluşturur ve alın terine kaleminin hakkını katar. 3 Nisan'da ANAYASO, köşesindeydi ve şiirin altındaki notta "yazarının bilinmediği" belirtiliyordu.

Anayasa'yu pek beğendim ve sabah sabah ev halkına okudum. Vapurda baktım, herkes Anayasa'yu okuyor ve Anayasa üzerine konuşuyor. Ertesi günkü vapurda yine Anayasa'nun sesi geliyordu, bir üniversiteli gazeteden kesmiş, arkadaşına okuyordu.

Bu kadarlıkla kalsa neyse, 9 Nisan günlü köşesine Pulur, "Anayasa Şiirinin Şairini Arıyoruz" başlığını koymuştu. Anayasa'nun şairini nasıl aramasın Hasan Pulur, günlerce hep o şiiri ve şairini soruyorlar, mektuplar yazıyorlar, "Gerçekten bu şiirin şairini bilmiyor musunuz?" diyorlardı. Ankara Hukuk Fakültesi Öğretim Üyelerinden Dr. Mukbil H. Özyörük mektubunun so-

nunda "Ne yapınız yapınız, onu bulup bize tanıttınız. Memleket bu değerli evlâdının kim olduğunu öğretilsin ve onunla iftihar etsin..." diyordu. Hasan Pulur da okuyucularından medet umarak soruyordu: BU ŞAİR KİM ?

11 Nisan'da Pulur, müjdeyi veriyor: ANAYASO ŞAİRİ BULUNDU.

Evet, şair aranırken "postadan bir zarf ve bir tomar da Anayasa Dergisi" çıkıyor. "Şemsi Belli gönderdiği mektupta, -bu şiiri ben yazdım. diyor ve nasıl yazdığını da anlatıyordu. Şiirin ilk yayınlandığı yer, çoğumuzun varlığından haberdar olmadığı Anayasa Dergisiydi ve Şemsi Belli bu derginin ikinci sayfasındaki şiirin altına imzasını bile atmamıştı."

Şemsi Belli'nin mektubuna yerimiz darlaştı. Şu var ki, Hakkâri'de Anayasa Dergisi, "tıpkı Zap suyunda yaşantıları sona eren zavallı bebeler gibi" can çekiyor, bunu bilirsiniz ve bir de Anayasa'yu bir günlük gazetenin sütunlarından GÜNEY'in dizileri arasında ölümsüzleştirmek isteğimizi başlıyalım.

A. ÖZBİLEN

Gara dağlar gar altında galanda

Ben gülmezem

Dil bilmezem

Şavata'dan Hakkâri'ye yol bilmezem

Gurban olam, çâresi ne, hoooyyy Babooovv ?

Bebek yanir, bebek hasda, bebek ateş içinde

Ben fakiro

Ben hakiro

Dohtor, ilâç, çarşı, bazar, tam-takiro

Gurban olam, bu ne iştir, hoooyyy Babooovv ?

Çonçiy ağılır, çonçiy öliir, geçit vermiyy Zap Suyi

Parasizo

Çâresizo

Ben halsizo, ben dilsizo, seher uzak yolsizo

Bu ne haldır, bu ne işdir, hoooyyy Babooovv ?

Gara dağ gar altında ufağ ufağ mezerler

Yeddi ceset hetim hetim Zap suyinde yüzerler

Hökümata arzylesem azarlar

Ben ketumo

Ben yetimo

Ben ne biçim vatandaşım, hoooyyy Babooovv ?

Şavata'dan Angaraya ses getmiir

Biz getmeğe guvvatımız heç yetmiir

Malımız yoh

Yolumuz yoh

Angara'ya ses verecek dilimiz yoh

Ganadımız, golumuz yoh

Bu ne biçim memlektettir, hoooyyy Babooovv ?

Yerin yurdun, adresesin bilmiirem

Angara'da: Anayasa

Ellerinden öpiy Hasso

Yap bize de iltimaso

Bu işin mümküni yoh mi hoooyyy Babooovv ?

BİR İNSAN CANLANIYOR

Kanayan mezar taşlarını
Avuçlarında saklıyamıyorum artık
Ellerimi tuş özgürlük uğraşlarda aydınlık
Durduramıyorum onları kararın bulutlarda
Yağıyorlar yağıyorlar yağıyorlar

Bir insan sesleniyor bir çağrışım var
Gitmek gerek bırakın yıldızları göklere
Anlamalıyız dilini evrenin bilmeliyiz bir kere
Oysa güneş doğmuyor hiç geceleri
Saklıyorlar saklıyorlar saklıyorlar

Doğmak anadan yaşamak değil şimdi öze
Görmemesi gözün gerçekleri söylememesi dilin ne demek
Niçin verilir halka yenilemeyen bir parça ekmek
Bin insanın öyküleri daha kanlı okunamıyorlar
Aldatıyorlar aldatıyorlar aldatıyorlar

Ali ÖZCAN

TARİHİMİZ ve DİLİMİZ

— Birinci sayfadan —
hanedanından Gıyasettin Siyavuş ile birlikte bir halk ayaklanması hazırlanmaktadır. Türk men oymakları arasından topladığı kuvvetlerle, Abakanın Baybars'a yenildiği gün Konya üzerine yürür ve eski başkenti zapteder. Gıyasettin Siyavuş, Sultan; Karamanoğlu Mehmet Bey de vezir olur. Moğol taraftarları idam edilir, Acem kâtipler temizlenir. Bir yabancı tarih bilgini: "Divan kurdular ve mülhakata fermanlar yazıp o günden itibaren, Divanda, Der gâhta ve Bargâhta Türk Dilinden başka lisan kullanılmamasına karar verdiler," diye yazar. Bir kurtuluş hareketinden sonra, Karamanoğlu Mehmet Bey'in ilk işinin dilimize sarılması, dilimizi herşeyden önemli sayması son derece dikkate değer bir konudur. Biraz daha yakınlaşalım. Osmanlı Devleti ilk zamanlar dilimize gereken önemi verirdi. Büyüme ve genişleme başlayınca, yavaş yavaş Türkçemiz bir tarafa atılmaya, yalnız halkın konuştuğu dil olarak kalmaya bırakıldı. Devlet dili Türkçe değil, devlet "umurunun" çoğu Türk değildi. Saraya devşirmeler ve dönmeler dolmuş. İlimiye sınıfı medreseden yetiştiği için Arapça ve Farsça Türkçeye hâkim olmuştur. Devletin karşı devlete yazdığı mektuplar bile Türkçe değildi. Gene bir yabancı tarih bilgini Kanunî Süleyman devrini anlatan bir pasajını alalım. "Osmanlı Toplumunda iki türlü cemaat vardı. Biri çiftçilik ve çobanlıkta geçinen ve eski atalarının faziletlerine sadık Türkmenlerin

çalışkan ve kanaatkâr nesli. Öbürü Hıristiyan ırkından devşirilmiş ve sonradan - ihtida etmiş - ,ekserisi vezir, paşa, beylerbeyi olmuş, saray ve çevresine hâkim sınıflar. Kanunî Süleyman devrinde sarayda üç dil konuşulurdu. Türkçe, Rumca, Sırpça. Venedik Arşivlerine bakıldığında, Osmanlı Devletinden o zamanın Rumcası ile yazılmış resmi mektuplar görülür." Zaten Türkçe de, halkın konuştuğu dil değildi. Arapça ve Farsça'nın hâkim olduğu Osmanlıca'ydı. Türk Dili ile birlikte Türklük te unutulmuş gibiydi. Kimse ben Türküm diyemez, Osmanlıyım derdi. Ta Ondokuzuncu Yüzyıl sonlarına, Tanzimat sonrası kıpırdanmalar başlamış, milliyetçilik akımıyla birlikte dilimiz de konu alınmaya başlamıştı. Şinasi, Ahmet Mithat, Şemsettin Sami ilk defa dilimizin konuşulan ve halkın anlayabildiği bir dil olması gerekliliğini savundular. Şemsettin Sami ilk defa "Türk Dili" diyebilmek cesaretini gösterebildi. Cumhuriyet devrine gelinceye kadar, çok ünlü yurtseverlerimiz de dahil bir Türk Milleti ülküsünü bilinçli olarak ileri süremedikleri için, Türk Dili de gerçek anlamı ile savunulamamıştır. Ömer Seyfettin - Ziya Gökalp "Genç Kalemler" de bu dil işinin ancak sadeleşme, yani halkın anlayabileceği dil olma çabasını drettiler. Osmanlıktan Türklüğe geçişte, devrimler yapıldı. Bu devrimler arasında dil devriminin yeri çok önemlidir. Şimdiye kadar Osmanlı Osmanlı diye diye, Türklük neredeyse söylenilmesinden utanılacak kadar

bir tarafta unutulmuştur. Türk çeyi, çobanlık ve çiftçilikle uğraşan Türkmenlerin nesli ve halk konuşuyor; türkülerde, şarkılarda, halk şair ve âşıkların edebiyatı, edebiyat sayılmıyordu. Yeni Devlete kişiliğini (şahsiyetini) kazandırmak gerekiyordu. Bunun için kişiliği olan, tarihinde dili için koskoca Moğol ordularını yenmiş bulunan Türk'ün en başta dilini kazanması gerekiyordu. Nasıl yurdumuzu yabancılardan, yabancı boyunduruğundan korusak, dilimizi de yabancı dillerin işgalinden kurtarmamız gerekiyordu. Oğuz, Uygur, Arap alfabeleri denenmişti. Şimdi çağımızın uygarlığına milletimizin de erişmesi gerekti. Lâtin alfabesi, dilimizin bünyesine, geleneğine, fonetiğine uygundu. Dil devrimini ötekilerle birleştirmek gerekti. Ve ilk defa Atatürk dilimizi bize kazandırma çabasına girişti. Dilimiz kişiliğini kazanma yoluna girmişti. Milletimizin tarihi ile gelenekleri ile haysiyeti ile bağdaşabilecek bir yol tutturmuştu.

Sadeleşme ve Özleşme diye iki koldan yapılan çalışmalar, yazarlarımızın ve dil bilginlerimizin dışında da büyük ilgi görmüş, hemen her eli kalem tutan "kampanya" ya katılmıştır.

Buraya kadar yolunda giden dil devrimimiz, bugün bir karışıklık geçiriyor. Bir yanlış anlayış, bir baltalama, bir mizakçılık, bir ihanet havası esirtiliyor. Aslında devrimlerimizin bir tek amacı vardır. Milletimize çağdaş medeniyet dünyasında, tarihine asaletine, şanına yaraşır bir yer sağlayabilmek çabası. Bunu da bir ahenk, bir vekar, bir disiplin içinde yapacağız. Bir Türk Milliyetçiliği anlayışı ve ülküsü çerçevesinde yapacağız. Atatürk parasını Türk Dili ve Tarihi araştırmalarını yapan kuruma bırakmıştır. Atatürk tam bir milliyetçiydi. Milliyetçilik bir ülkü için birlik ve beraberlik demektir. Bugün dilimizdeki bu ayrı saç yapmanın sebeplerini bulmamız gerekiyor. "Divanda, Der gâhta, Bargâhta" Türk dilini konuşulup yazılacak hani?

Bir bilim kurulunun işi olan dil özleştirme çalışmaları başkadır. Önüne gelen kelime ve deyim uydurmaya kalkışması başkadır. Uzun zaman İslâm Kültür ve uygarlığının etkisi altında kalan Türkler, ilim ve teknik, devlet idaresi ve sosyal hayatta Arapçanın etkisinde kalmış eski Türk uygarlığındaki zengin dilimiz fakirleşmiş, çobanlarla çiftçilerin konuştuğu birkaç bin kelimedenden ibaret kalmış. Bu bakımdan, koskoca bir uygar toplumun ihtiyaçla-

rina cevap vermek durumunda olmayan Türkçemizi zenginleş-tirmek için eski eserler taranmak, yurdumuzun birçok yerlerinde halkımızın konuştuğu özel deyim ve kelimeler derlenmek suretiyle yapılan çalışmalar bugüne kadar çok başarılı olmuştur. Bu çalışmalara dil uydurmacılığı denmemelidir. Dilimizin bünyesine, fonetiğine, geleneğine ve estetiğine uygun olarak yapılan ve halkımızın da aydınlarımızın da benimsemiş bulunduğu bu ana dilimizi bulma ve yaşatma çabaları ile ne kadar övünsek azdır. Elbirliği ile yapıldığı, gönül birliği ile uygulandığı müddetçe de devrimimizin ruhuna, milliyetçilik anlayışımızın, ülkücülüğümüzün ilkelerine sadık kalırız.

Resmî dairelerin yazışma dili başka, yargıçların, avukatların, koskoca Millî Eğitimin öğretimi dili başka, gazete fıkarcısı ile edebiyatçının ve şairin dili başka olursa, bu keşmekeşin sonu nereye varır? Herkes kendi dilini Türk Dili diye öne sürerse, ortada dil devrimi diye birşey elbette kalmayacaktır. Bir taraftan günlük konuşma diline girmiş (sebebi) gibi kelimelerin yerini öz Türkçesini bulacağım diye (neden) kelimesini oturtuyoruz, öbür taraftan da yüzlerce yabancı kelimenin konuşma dilimize girmesine seyirci kalıyoruz. Hele edebiyat dünyamıza giren kelime ve deyimler, dilimizi halktan ve hatta aydınlardan o kadar uzaklaştırmakta ki, ne-releyse bir çeşit yeni Divan Edebiyatı veya yeni bir (Edebiyatı-Cedide) doğacak.

Bir dil akademisi kurulacakmış. Pek fayda sağlayacağını, bugünkü tutumumuza, bugünkü ayrı baş çekiciliğimize baka-rak hiç te ümit edemiyoruz. Önce birlik olmalı, kuralları, metodu bir esasa bağlamalı. Sonra da, bilgini ile, gazetecisi ile şairi ve hikâyecisi ile, politikacısı ile, teknik adamı, köylüsü ve kentlisi ile bu davada söz birliği, ağızbirliği, gönül birliği yapmalı, sıkıya, sıkıntıya katlanabilmeyi göze almalıyız. Her millî davamız gibi bu davamız da birlik, beraberlik, sıkıntıya katlanabilme ile başarılı olabilir.

YARIM + 1/2

SEN BENSİN
VE BEN SEN
BEN SENİNLE TAMAM
SENSİZ YARIM.

M. Birean Yapılan

Harp Hatıralarım

Sahap Azmi ÖÇALIR

DÜŞMAN GEMİLERİ GELİYOR.

Düşman harp gemileri daha önceleri de Mersin açık şehir ve limanını sık sık ziyaret etmişti. Bu düşmanca ziyaretlerin birinde "Karacaliyas" demiryolu köprüsü top ateşle tahrip edilmişti. Katıldığımız dünya savaşında, içinde bulunduğumuz mintakanın önemi bakımından, tehlikeli günler geçiriyorduk.

Bu arada İstanbul'dan Suriye, Elcezire, Sina cephelerine ve hatta Irak'taki ordularımızın buldukları şehirlere sevkedilmekte olan türlü harp malzemelerinin yükleme - boşaltma işleri, Tarsus yakını Gülek istasyonunda yapılması ve Mersin'in de kırk kilometre gibi yakınında bulunması; bu bölgenin önemini artırıyordu.

"Karacaliyas" ın kuzeyi ve Torosların eteğinde "Gödübes" adındaki Türk köyü surlarına 15 lik toplar yerleştirilmiş, çok sayıda siperler kazılmış bulunuyordu.

Güneşin henüz doğmak üzere bulunduğu bir Temmuz sabahı, Kıbrıs yönünden, etrafa dumanlar saçarak birkaç geminin gelmekte olduğu görüldü. Öte yandan sahra telefonlarımız durmaksızın çalışıyor ve emirler yağdırıyordu. Ordu Kumandanlığının kesin emirleri vardı; Mersin, açık bir şehir olduğundan, düşman tarafından bombardıman edilse de, karaya asker çıkarılmadıkça birliklerimiz tarafından ateş açılmıyacaktı.

Düşman gemileri tam karşımıza gelerek durdular. Liman sığ olduğundan ölçüce uzaktaydılar. Siperlerimizden dürbünlerimizle bakmaktaydık. Üçü harp, ikisi nakliye gemisiydi ve hepsinde de Fransız bayrağı dalgalanıyordu. Nakliye gemilerinin güverteleri kuşandırılmış piyade erleriyle doluydu ve denize indirilen kayıklara bindirilecekler gibi hazırlık yapıyorlardı. Bu sırada harp gemileri, Karaduvar köyü üzerinden aşırma top atışına başladılar. Hedefin yeri düşünülürken, atışın Gödübes tepelerine, oradaki bataryalarımızın bulunduğu yerlere rastgele yapıldığı anlaşıldı.

Atış yarım saat kadar sürdü. Sonra, gümrük dairelerini, depolarını ve şehre ışık veren istasyondaki elektrik santralini tahrip ettiler. (Mersin - Adana arasındaki 68 dilometrelik demiryolu hattı o tarihlerde bir Fransız şirketine aitti.)

Tam bu sırada, Mersin'le Ka-

raduvar köyü arasındaki sığlık koyda, sazlar ve fundalıklar arasında bulunan Alman topçu bataryalarının emrindeki uçaklardan birinin havalandığını gördük. O çağda uçaksavar topları olmadığından, Alman uçağı hiçbir isabet almadan bombalarını düşman gemilerine yağdırdı. Harp ve nakliye gemilerine, birbiri ardı sıra isabetler oldu ve yangınlar çıktı. Gemiler alelacele uzaklaşmağa başladılar. Alman uçağı da onları uzak mesafelere kadar izledi.

DENİZDEKİ KARA NOKTA

Mersin sahillerindeki mükemmel siperler ve makineli tüfek yuvalarında gece devriyelerini birliklerimizdeki kendi subaylarımız yapmaktaydılar.

Ağustosta bir gece, duru bir denizde etrafa nurlar saçan ay ışığında sahildeki siperlerimizi dolaşıyordum. Atımdan inerek, kum yığınlarında oturan diğer subay arkadaşlarla günün konuları üzerine konuşmağa ve gençliğin verdiği şevk ve neşe ile şakalaşmağa başladık. Elimdeki kuvvetli Zais dürbünümle ara sıra etrafa ve ay'ın altın ışıklara boyadığı denize bakıyorum. Derken dürbünümün merceğine açık denizde siyah bir nokta ilişti. Uzaklık bir yana, vaktin gece oluşu yüzünden siyah noktanın ne olduğuna karar veremedik. Hemen telefonla Alayı bulduk ve olayı anlatık. Aradan yarım saat geçti. Sığ koydan bir deniz motoru bize doğru gelerek parola verdi. Türkçe bilen Alman kaptana gerekli izahatı verdik ve gözümüzden kaçırmadığımız karartıyı gösterdik. Küçük çapta top ve makineli tüfekte donatılmış deniz motoru karartı yönüne doğru yanımızdan ayrıldı.

Telefonlar durmadan çalışıyor, tarassuda ara verilmemesi, karartının, hatta gönderilen deniz motorunun bile izlenmesi emrediliyordu. Olaydan haberdar edilen Fırka Kumandanı beklenmekte olup beraberce bölüğümüze gelineceği, öte yandan motorun kaptanına da yakalanacak cismin, her ne olursa olsun, çekilerek "Karaduvar" mintakasına getirilmesi emredilmiş olduğu bildiriliyordu.

(Devam edecek)

Ak akçe
AKBANK'ta artar

BENİM GECELERİM

*Düşünmeden "Kalbin yok." diyorsun, bana
Peki, nasıl oldu da gönlümü parselledin ?
Şartların bin türlü bence problem değil,
Senin harcın değil başınca çile çekmek.
Tanrının bütün gecelerini parselledim ben,
Kalbini değil!..*

*Sana çağrı değil mısralarım bilesin !
Gelsen de olur, gelmesen de
Yokluğun daha bir güzel varlığından.
Daha bir inançlar ötesi yücelmiş,
Kahrolmayacak benliğim bundan böyle yokluğundan
Bundan böyle beklesen de gelmeyeceğim, bilesin.
Bencileğin düşüncelerde erimek senin harcın değil.*

*"Tanrının tüm gecelerini ben parselledim." diyorum
Artık karanıkların hâkimi benim
Bütün gündüzleri beraberinde götür giderken.
Aydınlıklar birer birer hep senin olsun,
Hep karaları kuşanmak da derdim değil.
Gıysilerim, evrenim, ruhum kapkara sensiz.
Her şeye rağmen yokluğun başka bir güzel bilesin,
Şiirlerim de senin olsun, bilesin ki çağrı değil!*

Şenay AKBAY

★

ÖĞRETEMEDİM

*Öğretemedim başıma efilmeyi,
Gönlüme senden başkasını sevmeyi,
Rüzgârlarla savruldu, ummanlar aştım;
Öğrenemedi gözüm sensiz görmeyi...*

Maide ÖZENLİ

★

MUTLULUK GÜNÜ

*Renklendi tüm grüler
Seninle doğdu sevilir.
Koştu aşk melekleri gülücüklerle
Senden bana, benden sana,
Doğa'nın yolları donanıverdi
Baharlardan ışıklarla,
Çiçekler açtı aşk bayramının sevinciyle.
Çılgın bir ötüş, başımızın üstünden
Uçuşan kuşlarda bir selâm gizliydi
Sevimize.
Ağaçlar çekiverdiler beni
Yaprak yaprak.
Mavilikler besledi sevi'mizi
Ak bulutlar ardından.
Mutluluk günüydü bu
Bir başka gökyüzüydü
Çok ulu.*

İtir GÜRDEMİREL

GÜNEY

M. ALİ HOMURLU ve ADANA ÜZERİNE

M. Ali Homurlu'yu tanıdınız mı? Önceki sayılarımızdan birinde Akdoğan arkadaşımızla bir konuşması vardı. Kendini Adana'ya adayan Homurlu'yu, 2 Haziran belediye seçimleri melodramı içinde karşınızda yine görünce hiç şaşmadım. Ama diyeceksiniz : bu atmosfer içinde, GÜNEY'de bu Güney çocuğundan sözlediş niye? Haklısınız belki, Oysa şu var ki, komumuz Güneyn incisi Adana ve onun bitmez tükenmez sorunları olunca tüm akarsular duruyor, Adana'nın sorunları o kadar çok ki, bugüne dek hemen hiç biri olumlu bir sonuçla çözümlenememiş. Kişiler gelmiş - geçmiş, kişiler çabalarile birşeyler yapmışlar fakat bu, Adana'yı büyük bir çiftlik kenti niteliğinden ileriyeye götürmemiş.

Mehmet Ali Homurlu arkadaşımız 9 Nisanda Ağba Otel salonlarında yemekli bir basın toplantısı yaptı, Neyi varneyi yok, ortaya döktü. Homurlu'nun nesi olsun, biz diyelim bildiklerimizi : Yüksek Mühendis ve Mimar; bir de şehircilik uzmanı, 26 yıldır vermiş kendini bu Çukurova'nın incisine. Nedir beklediği? Şöhret istemiyor, doğuştan tadmış tümünü. Her türlü kişisel çıkar kaygusundan uzak, bu büyük çiftlik kentini, uygarlık beşiği Akdeniz bölgesi içinde dünyaca tanınacak bir duruma sokmak tek amacı, Bütün bunları yapmak yeteneğini de kendinde buluyor. Dört yıllık hizmet etme fırsatı ile işbaşına geçer geçmez kolları sıvamak yetiyor. Gerisi çorap söküğü gibi çözümlü gidecek...

Basın toplantısında öncelikle ele aldığı sorunlar var Homurlu'nun. İmar Planı, kanalizasyon, yol, elektrik, içme suyu, gecekondular problemi gibi. Sonra bunları bir sürü başka sorunlar izliyor. Trafik, ekmek ve besin, Seyhan ve Baraj dolayları yeşil sahaları, turistik yapılar, spor tesisleri, çarşı, pazar ve hallerin düzenleri; parklar, çocuk bahçeleri ve bakım yurtları gibi... Şehir tiyatroları, kitaplıklar, galeriler gibi sanat ve kültürle ilgili sorunlara da aynı önemin verileceğine şüphemiz yoktur. Böylece GÜNEY'de, güneyn sanat olaylarına daha çok değinmek fırsatını bulacağız.

Umutlarımızı güneyn beyaz altın çiçeği Adana üzerinde. M. Ali Homurlu gibi memleket sevgisile yürekleri çarpan iyi insanların, Yurdumuzun sorunlarına yumulacaklarına ve "geri kalmış ülke" damgasını almamızdan sileceklerine inanmak istiyoruz.

Başarıları, en iyi dileklerimizdir.

Öğüz Sami SEZEN

SEN VARSIN YA

Dolaştım tüm kenti
Caddelerinde yoktun,
Sokaklarında yok,
Çaresizlik,
Kıskıvrak bağladı beni,
Bir ışık yalım geçti önümden
Güneşten çıkarttım rengini.
Aldım kokunu yelden,
Erittim gözbebeklerimde seni
Özlemden,
Limon çiçeği gibi
Açtın içimi.
Bir rahatlık gezindi damarlarımda..
Ötesini düşünmüyorum gayri,
Sen varsın ya...

İbrahim AKDOĞAN

Antalya Mektubu

ÜMIT YAŞAR'ın BAHTSIZLIĞI

Çektiği "hasretler", "hicranlar", "acılar" ve sonu gelmez "aşklar" yüzünden yüzü gülmeyen Ümit Yaşar Oğuzcan'a şans, bu kez de bir sanat gecesi için geldiği Antalya'da yüzünü güldürmedi.

Önce, Saffet Çalısır'ın ayırttığı oteli beğenmedi ve şu taşlamayı attı :

Nedir bu başa gelen olur mu böyle yanış?
Bir hiciv sairine atılır mı bu kamış?
İlahi Saffet Hoca! koskoca Antalyada
Sanki Otel Nuri'den başka otel kalmamış...

Sanatsever güneylilerin düzenledikleri "Sanat ve Kültür Gecesi", bir sohbet havası içinde de olsa, Öğretmenler Lokalinde yürütülemedi ve polis tarafından dağıtıldı. Şair, son gecesini hayranlarından ayrı ve otel kapısından içeri alınmayan gazetecilerle görüşmesine izin verilmeden geçirdi. Ertesi sabah otelden alınan Ümit Yaşar, Antalya Emniyet Müdürünün resmi arabasıyla hava alanına götürülerek geldiği yere (İstanbul'a) uğurlandı.

Böylece, güneyn bu gibi şeylere pek alışık olmadığı Antalya'da bir sanat ve kültür davranışı ilk adımdan öteye gidemedi ve Ümit Yaşar ve sanatçı arkadaşları sanatseverler tarafından dinlenemedi.

Kültür bir uyanıştır, Uyanış da bazılarının işine gelmez. Çünkü onların ulaşmak istedikleri amaca ancak bu şekilde varılır.

Ama bunu ve benzeri olayları işiten memleket aydınları endişelidir.

Hoşça kalınız!..

Suat GÜNGÖR

AK YAYINLARI

AKBANK KÜLTÜR HİZMETİ ORGANIDIR

ATATÜRKÇÜLÜK NEDİR ?	Falih Rıfık Atay	5 TL.
YARGILAMA BAŞLIYOR	Abraham Tertz	5 TL.
KIZIL TEHLİME	Tekin Erer	10 TL.
TÜRK KAHRAMANLIK		
ŞİİRLERİ ANTOLOJİSİ	Osman Atilla	15 TL.
KOMUNİZM, SOSYALİZM		
VE ANAYASAMIZ	İsmet Giritli	5 TL.
İKİNCİ BEŞ YILLIK		
KALKINMA PLANININ		
GENEL YAPISI	Cevat Önder	20 TL.
ATATÜRK DENİZİNDEN		
DAMLALAR	Behçet Kemal Çağlar	10 TL.
TARİH BOYUNCA TÜRK		
RUS İLİŞKİLERİ	Haluk F. Gürsel	12 TL.

GÜNEY

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Atif ÖZBİLEN - İdare yeri : Beyoğlu, İstiklal Cad. No. : 465, Kat 5/78, Akbank Beşlikas Şb.
Hesap No: 22787 - Abone : Yıllık, 12 lira. Basıldığı yer : HALK Matbaası - İst. Yazışma ve Posta Havalesi : P. K. 1353 - İst.